

Opinia Europejskiego Europejskiej Komitetu Regionów – Unia równości: unijne ramy strategiczne na rzecz równouprawnienia, włączenia społecznego i udziału Romów

(2021/C 106/06)

Sprawozdawca generalny:	Jácint HORVÁTH (HU/PES), radny miasta na prawach komitatu Nagykanizsa
Dokumenty źródłowe:	Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady „Unia równości: unijne ramy strategiczne na rzecz równouprawnienia, włączenia społecznego i udziału Romów” COM(2020) 620 final Wniosek dotyczący zalecenia Rady w sprawie równouprawnienia, włączenia społecznego i udziału Romów COM(2020) 621 final

ZALECENIA POLITYCZNE

EUROPEJSKI KOMITET REGIONÓW

Uwagi ogólne – Romowie jako europejska mniejszość etniczna

1. Z zadowoleniem przyjmuje komunikat Komisji, który świadczy o stałym zaangażowaniu Komisji i Rady Europejskiej na rzecz integracji społeczności romskich⁽¹⁾ oraz jest wyrazem dążenia tych instytucji do zwalczania dyskryminacji i wykluczenia Romów. Z zadowoleniem przyjmuje również ostatnie zalecenie Rady w tej sprawie i podkreśla znaczenie informowania władz lokalnych i regionalnych oraz wyznaczenia konkretnych celów. W związku z tym wzywa Komisję Europejską i Radę do zapewnienia odpowiedniego monitorowania osiągniętych wyników.
2. Podkreśla, że Romowie są największą mniejszością etniczną w Europie. Wielu Romów nadal jest pozbawionych praw podstawowych, żyje w ubóstwie i jest przedmiotem skrajnej dyskryminacji i wykluczenia społecznego. Ponieważ jest to problem europejski, a osoby te są obywatelami europejskimi, tym bardziej szokujące jest to, że rządy państw członkowskich i UE jak dotąd nie zdołały wdrożyć udanych strategii na rzecz integracji i włączenia, co w pełni umożliwiłoby Romom realizację ich praw i obowiązków związanych z obywatelstwem UE.
3. Przypomina, że Unia równości, która jest jednym z głównych celów Komisji Europejskiej⁽²⁾, nie może zostać osiągnięta na kontynencie bez aktywnego udziału społeczności romskich, których liczebność szacuje się na ok. 10–12 mln osób.
4. Potwierdza, że postępy w zakresie integracji Romów w ciągu ostatnich dziesięciu lat były ograniczone. Poczyniono pewne postępy w odniesieniu do niektórych priorytetów sektorowych określonych w komunikacie, ale ogólnie nie osiągnięto wyznaczonych celów. W związku z tym w przyszłości konieczny będzie przegląd przyznawanych środków na tę kwestię i w razie potrzeby ich zwiększenie, a także dalsze rozwijanie zintegrowanego podejścia i zachęcanie do stosowania innowacyjnych rozwiązań. W szczególności należy podkreślić potrzebę dalszego profesjonalnego i finansowego wspierania skutecznych programów w celu osiągnięcia rezultatów w perspektywie długoterminowej.
5. Zauważa również, że należy odnowić i wzmocnić zobowiązania na rzecz równouprawnienia, włączenia społecznego i udziału Romów na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym.

⁽¹⁾ Podobnie jak w komunikacie Komisji, w niniejszej opinii szeroko rozumiane pojęcie „Romowie” odnosi się szeregu różnych grup osób pochodzenia romskiego, takich jak: Romowie, Sintzi, Kale, Romanicziale, Bojasze/Rudari. Obejmuje ono również takie grupy, jak Aszkale, Egipcjanie, Jenisze, Domowie, Lomowie, Roma i Abdalowie oraz społeczności wędrownie, w tym etniczną grupę Trawelerów i ludność określaną terminem administracyjnym „ludzie drogi” („gens du voyage”), a także osoby, które identyfikują się jako Cyganie, nie kwestionując specyfiki tych grup.

⁽²⁾ Unia równości: unijny plan działania przeciwko rasizmowi na lata 2020–2025, COM(2020) 565 final.

6. Wzywa państwa członkowskie, aby biorąc pod uwagę wciąż niezadowalające wyniki w rozwiązywaniu problemów w dziedzinie edukacji, rynku pracy, mieszkalnictwa i zdrowia spowodowanych dyskryminacją i sytuacją społeczną, wzmogły wysiłki, w tym poprzez zwiększenie odpowiedzialności władz lokalnych i regionalnych.
7. Uznaje, że społeczności romskie są wyjątkowo narażone na skutki pandemii COVID-19. W ich przypadku pandemia oraz jej skutki społeczno-gospodarcze i zdrowotne jeszcze bardziej pogłębiają istniejące różnice i zwiększają przepaść między nimi a resztą społeczeństwa. Ponadto skutki pandemii niweczą część dotychczasowych wysiłków. Należy zatem zwiększyć środki przeznaczone dla Romów w ramach procesu odbudowy.
8. Uważa, że promowanie równouprawnienia i integracji Romów nie tylko ma zasadnicze znaczenie z punktu widzenia praw podstawowych, ale jest również istotne z punktu widzenia gospodarczego. Pomyślnie wdrożenie strategii będzie miało również kluczowe znaczenie dla wyników gospodarczych państw członkowskich o wysokim odsetku Romów w populacji (ponad 1 %).
9. Ze szczególnym zadowoleniem przyjmuje przyjęte w 2020 r. przez Parlament Europejski „Sprawozdanie w sprawie wdrażania krajowych strategii integracji Romów: zwalczanie negatywnych postaw wobec osób pochodzenia romskiego w Europie”⁽³⁾, w którym rzeczywiście określono konkretne środki i cele. KR zaleca również uwzględnienie predykcyjnych wniosków zawartych w tym sprawozdaniu przy opracowywaniu krajowych ram strategicznych dotyczących Romów.
10. Popiera oświadczenie burmistrzów oraz przedstawicieli władz lokalnych i regionalnych państw członkowskich Rady Europy przeciwko antycyganizmowi⁽⁴⁾. Ponadto wzywa instytucje UE do zacieśnienia współpracy z Radą Europy w zakresie poprawy sytuacji Romów, w tym wspierania utworzonego niedawno Europejskiego przymierza miast i regionów na rzecz włączenia społecznego Romów, a także wspierania bardzo udanej kampanii społecznej „Dosta!”.
11. Ze szczególnym zadowoleniem przyjmuje i docenia fakt, że premierzy krajów Bałkanów Zachodnich o wysokim odsetku Romów w ich populacji przyjęli w lipcu 2019 r. deklarację w sprawie integracji Romów w kontekście procesu rozszerzenia UE⁽⁵⁾, w której zobowiązali się do konkretnej poprawy sytuacji Romów przed przystąpieniem do Unii.

Krajowe ramy strategiczne dotyczące Romów, cele horyzontalne

12. Z zadowoleniem przyjmuje fakt, że komunikat uwzględnia wnioski z oceny poprzednich ram, z rocznych ocen wdrażania strategii krajowych oraz z analizy przyczyn ograniczonej skuteczności wcześniejszych działań, a także że opiera się na szeroko zakrojonych konsultacjach.
13. Podkreśla jednak, że w komunikacie nie przedstawiono pozytywnych i negatywnych doświadczeń związanych z wdrażaniem wcześniejszych krajowych strategii na rzecz Romów. Nie zawiera on żadnych wniosków, nie wskazuje najlepszych praktyk i nie wspomina o skutecznych środkach podejmowanych przez różne państwa członkowskie, które to przykłady mogłyby zostać przyjęte lub wykorzystane gdzie indziej.
14. Zauważa, że jednym z warunków poczynienia postępów w tej dziedzinie byłoby narzucenie państwom członkowskim opracowania krajowych ram strategicznych na rzecz Romów. Ubolewa, że w poprzednim cyklu kilka państw członkowskich nie opracowało ram strategicznych, ponieważ nie były one obowiązkowe.
15. Potwierdza swoje poparcie dla wysiłków Komisji Europejskiej, która dzięki publikacji wytycznych dotyczących strategii integracyjnych pragnie pomóc państwom członkowskim UE i krajom kandydującym w opracowaniu skutecznych strategii krajowych na rzecz Romów. Zauważa jednak, że wyciągnięcie wniosków z wielu negatywnych doświadczeń we wdrażaniu strategii UE na rzecz Romów w poprzednim cyklu umożliwiłoby spójne ponowne rozważenie przyjętego podejścia w tej dziedzinie w kontekście opracowywania obecnej strategii.
16. Z niepokojem zauważa, że badania przeprowadzone przez Agencję Praw Podstawowych Unii Europejskiej (FRA) potwierdzają, iż dyskryminacja na rynku pracy stanowi problem nie tylko przy poszukiwaniu pracy, ale również w pracy, gdzie 22 % respondentów czuje się dyskryminowanych ze względu na pochodzenie etniczne lub fakt przynależności do środowiska migracyjnego. Jeśli chodzi o dostęp do towarów i usług (administracja publiczna, transport publiczny, sklepy, restauracje itp.), to właśnie Romowie (28 % spośród nich) doświadczyli najwyższego poziomu dyskryminacji.

⁽³⁾ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2020-0147_PL.html

⁽⁴⁾ http://a.cs.coe.int/team81/congress_form/Inscriptions/Declaration_Against_anti_gypsyism.aspx

⁽⁵⁾ <https://www.romaeducationfund.org/wp-content/uploads/2019/07/Western-Balkans-Declaration-on-Roma-Integration-and-EU-enlargement.pdf>

17. Zauważa ponadto, że w komunikacie nie uwzględniono ewentualnego niedoboru organizacji społeczeństwa obywatelskiego i ekspertów, co stanowi główną przeszkodę dla postępów w niektórych państwach członkowskich, głównie dlatego, że utrudnia funkcjonowanie organizacji pozarządowych. W ostatecznym rozrachunku może to mieć wpływ na szanse na włączenie społeczne Romów.

18. Podkreśla, że krajowe ramy strategiczne dotyczące Romów muszą przyczynić się do realizacji unijnego planu działania przeciwko rasizmowi i Europejskiego filaru praw socjalnych, a także agendy ONZ na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 i celów zrównoważonego rozwoju. W krajowych ramach strategicznych dotyczących Romów należy wyraźnie wymienić powiązania z tymi różnymi dokumentami, wkład w realizację celów i jego zakres.

19. Odnotowuje, że w swoim komunikacie i wniosku dotyczącym zalecenia Rady Komisja Europejska wyznaczyła prawdziwie ambitne, ale również niezbędne, zróżnicowane i wyważone cele, zarówno na płaszczyźnie horyzontalnej, jak i sektorowej. Aby rzeczywiście osiągnąć te cele do 2030 r., w planowanie, wdrażanie, kontrolę i monitorowanie krajowych ram strategicznych dotyczących Romów należy włączyć jak najszerszy wachlarz lokalnych i krajowych romskich organizacji społeczeństwa obywatelskiego, uwzględniając przedstawione propozycje i umożliwiając okresowy przegląd strategii.

20. Zwraca uwagę, że komunikat nie przewiduje sytuacji, w której środki przewidziane w ramach strategicznych mogłyby pozostać martwą literą. W świetle doświadczeń z poprzedniego cyklu, możliwość niewdrożenia przez niektóre państwa członkowskie krajowych ram strategicznych pozostaje kwestią budzącą poważne zaniepokojenie Komitetu. Wzywa zatem Komisję do ścisłego monitorowania postępów na szczeblu państw członkowskich, egzekwowania stosowania odpowiednich przepisów UE i szybkiej oceny konieczności wprowadzenia dalszych przepisów, ponieważ brak sankcji może jeszcze bardziej opóźnić proces integracji i społecznego włączenia Romów. Zwraca się do Komisji, by rozważyła utworzenie europejskiej rady doradczej, składającej się m.in. z ekspertów w dziedzinie polityki dotyczącej Romów i obejmującej również przedstawicieli władz lokalnych i regionalnych posiadających konkretne doświadczenie w zakresie kwestii Romów w terenie. Ponadto podkreśla potrzebę zwiększenia reprezentatywności Romów w opracowywaniu i wdrażaniu krajowych ram strategicznych ich dotyczących.

21. Wspiera dalszą współpracę z Agencją Praw Podstawowych Unii Europejskiej w kontekście okresowego przeglądu krajowych ram strategicznych dotyczących Romów. Dostępność odpowiednich danych ma ogromne znaczenie zarówno dla oceny aktualnej sytuacji, jak i dla oceny postępów. Należy zwrócić należytą uwagę na tę kwestię, ponieważ wielokrotnie pojawiał się problem wydatkowania funduszy przeznaczonych na integrację Romów na inne grupy docelowe.

22. Podkreśla, że cele i środki określone w krajowych ramach strategicznych dotyczących Romów powinny uwzględniać specyfikę terytorialną w państwach członkowskich i mikroregionach znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, które wymagają konkretnych działań.

23. Zgadza się z poglądem, że wyzwania związane z równouprawnieniem, włączeniem społecznym i udziałem Romów znacznie się różnią w zależności od wielkości społeczności romskiej i jej udziału w całkowitej liczbie ludności, a także od ogólnego kontekstu gospodarczego oraz przyczyn wykluczenia i dyskryminacji. Różnią się one również w zależności od lokalizacji i stylu życia Romów (wiejski, miejski, ruchomy, odizolowany) oraz szczególnych cech, takich jak mobilność transnarodowa, migracja lub kwestie związane z dokumentami stanu cywilnego.

24. Podkreśla jednak, że krajowe ramy strategiczne muszą odzwierciedlać różnice lokalne i regionalne, określać obszary zmagające się ze szczególnymi problemami i przyczyniać się do wdrażania rozwiązań dostosowanych do potrzeb.

25. Z zadowoleniem przyjmuje apel Komisji do państw członkowskich o dużej liczbie ludności romskiej o wpisanie do krajowych ram strategicznych dotyczących Romów bardziej ambitnych zobowiązań, które powinny oznaczać uwzględnianie równouprawnienia i włączenia społecznego Romów w politykach na poziomie regionalnym i lokalnym.

26. Popiera propozycję Komisji Europejskiej, aby państwa członkowskie zdawały sprawozdanie z wdrażania krajowych ram strategicznych dotyczących Romów co dwa lata; informacje te byłyby uzupełniane danymi pochodzącymi od społeczeństwa obywatelskiego i od FRA. Nalega, by Komisja Europejska działała na rzecz jak najszerszego zaangażowania organizacji społeczeństwa obywatelskiego oraz władz lokalnych i regionalnych zajmujących się kwestiami dotyczącymi Romów.

Uwagi dotyczące celów sektorowych

27. Potwierdza, że cztery kluczowe obszary tematyczne wskazane przez Komisję Europejską przy określaniu grup celów, a mianowicie edukacja, zatrudnienie, opieka zdrowotna i mieszkalnictwo, odgrywają pierwszoplanową rolę w procesie integracji Romów, podobnie jak usługi społeczne, zwłaszcza na szczeblu lokalnym i regionalnym.

28. Przypomina, że według drugiego badania UE na temat mniejszości i dyskryminacji (EU-MIDIS II) ⁽⁶⁾ dzieci romskie pozostają w tyle za innymi dziećmi we wszystkich wskaźnikach edukacyjnych. Jedynie około połowa (53 %) dzieci romskich w wieku od czterech lat do wieku, w którym rozpoczyna się obowiązek szkolny, korzysta z edukacji przedszkolnej. Średnio 18 % Romów w wieku od 6 do 24 lat uczy się na poziomie niższym, niż wskazywałyby na to ich wiek. Odsetek młodych Romów wcześniej kończących naukę jest nieproporcjonalnie wysoki w porównaniu z ogółem populacji. Komitet Regionów potępia segregację szkolną, która pomimo prawnego zakazu oraz niedawnego orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka jest nadal praktykowana w niektórych państwach członkowskich.

29. Z zadowoleniem przyjmuje zalecenie przyjęte w lipcu 2020 r. przez Radę Europy ⁽⁷⁾ dotyczące włączenia historii Romów i/lub ludzi drogi do programów nauczania i materiałów dydaktycznych. Ma to szczególne znaczenie w wypadku państw członkowskich o dużej liczbie ludności romskiej.

30. Zaleca, aby jednym z celów ram strategicznych było umieszczenie w podręcznikach dla szkół podstawowych i średnich informacji o historii i kulturze Romów i aby opracowano wskaźniki na ten temat. Celem jest zagwarantowanie, że w krajach, w których Romowie stanowią ponad 1 % ludności, uczniowie zetkną się w każdym roku edukacji z pozytywną wiedzą historyczną, literacką i artystyczną na temat Romów. Zapobieganie rasizmowi antyromskiemu poprzez kształcenie powinno być priorytetem we wszystkich państwach członkowskich, niezależnie od liczby ludności romskiej.

31. Zauważa, że cyfrowe modele edukacyjne wprowadzone w związku z pandemią COVID-19 przyczyniają się do wczesnego kończenia nauki przez dzieci romskie, z których większość nie posiada niezbędnych narzędzi informatycznych i wystarczającego dostępu do szybkiego internetu, lub które nie są w stanie samodzielnie realizować programu bez odpowiedniego wsparcia rodziców.

32. Podkreśla zatem, że po zniesieniu środków ograniczających wprowadzonych w dziedzinie edukacji w związku z pandemią COVID-19 ogromne znaczenie będą miały programy nadrabiania zaległości w kształceniu.

33. Odnotowuje, że według drugiego badania UE na temat mniejszości i dyskryminacji (EU-MIDIS II) ⁽⁸⁾ tylko jedna czwarta Romów w wieku powyżej 16 lat jest „zatrudniona” lub „samozatrudniona”. Wskaźnik zatrudnienia kobiet romskich (16 %) jest znacznie niższy niż w przypadku mężczyzn (34 %). Ogólnie, z badania wynika, że odsetek Romów w wieku 20–64 lat zatrudnionych za wynagrodzeniem wynosi 43 %, czyli znacznie poniżej średniej UE (70 % w 2015 r.).

34. Podkreśla, że zgodnie ze wspomnianym wyżej badaniem Agencji Praw Podstawowych UE dyskryminacja w opiece zdrowotnej była najwyższa wśród Romów (8 %), podczas gdy ich średnia długość życia jest niższa niż w przypadku ogółu ludności.

35. Popiera apel Parlamentu Europejskiego do państw członkowskich o zapewnienie skutecznych i terminowych środków zaradczych dla wszystkich osób, które przeżyły wymuszoną i przymusową sterylizację, w tym poprzez ustanowienie skutecznych systemów odszkodowań.

36. Zwraca uwagę na fakt, że duża część Romów mieszka w gospodarstwach domowych, które nie mają dostępu do niezbędnych usług publicznych i podstawowego wyposażenia. W związku z tym osoby te są poważnie zagrożone deprivacją mieszkaniową.

37. Zgadza się z postulatem wobec państw członkowskich, by zapewnić Romom dostęp do odpowiedniego mieszkalnictwa bez segregacji oraz włączyć do wszystkich krajowych ram strategicznych w sprawie Romów cel zapobiegania przymusowym eksmisjom bez udostępnienia lokali zastępczych, jak stwierdzono w zalecaniu Rady i załączniku 1 do komunikatu. Wzywa do tego, aby cel ten został zrealizowany do połowy okresu, w którym wdrażane będą te ramy, ponieważ duża liczba Romów w UE straciła mieszkanie w wyniku eksmisji i żyje w niegodnych warunkach.

⁽⁶⁾ <https://fra.europa.eu/en/project/2015/second-european-union-minorities-and-discrimination-survey>

⁽⁷⁾ https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016809ee52f

⁽⁸⁾ <https://fra.europa.eu/en/project/2015/second-european-union-minorities-and-discrimination-survey>

Uwagi na temat ram instytucjonalnych

38. Podkreśla, że wobec braku kompleksowej reformy metody alokacji zasobów oraz rozwoju zdolności instytucjonalnych i absorpcyjnych nie można oczekiwać istotnych zmian w wykorzystaniu zasobów. Aby programy nadrabiania zaległości były skuteczne, konieczne jest również usprawnienie i uproszczenie procedur oraz zmiana podejścia instytucji pośredniczących. Należy uprościć politykę nadrabiania zaległości oraz sprawić, by była ona jaśniejsza, bardziej przejrzysta i bliższa obywateli.

39. Zauważa, że Romowie, szczególnie dotknięci wykluczeniem, którzy korzystają z prawa do swobodnego przemieszczania się, aby mieszkać lub pracować w innych państwach członkowskich, często spotykają się z dyskryminacją i wyzyskiem. Podkreśla znaczenie współpracy transnarodowej na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym w celu zapobiegania wyzyskowi organizowanemu ponad granicami.

40. Wzywa do rozważenia priorytetowego wykorzystania innych technik wsparcia (projektów priorytetowych, procedur negocjacyjnych, dotacji globalnych, wsparcia normatywnego), a nie programów zamówień, które stwarzają nierówne warunki konkurencji w dziedzinie wspierania programów integracyjnych.

41. Sugeruje zaprzestanie używania wspólnego mianownika „Romowie”, ponieważ w ten sposób nie dostrzega się różnorodności w populacji osób pochodzenia romskiego. Proponuje zamiast tego przyjęcie wyrażenia „osoby o tożsamości romskiej”.

42. Zaleca, aby państwa członkowskie zapewniły – oprócz odpowiednich gwarancji zawodowych – stałe i niezakłócone finansowanie skutecznych inicjatyw na rzecz nadrabiania zaległości społecznych i powiązanych projektów. Okazało się bowiem, że projekty, które już odniosły sukces, zdołały uzyskać nowe finansowanie dopiero po przedstawieniu ich jako bezprecedensowych innowacji i zmian. Istotne jest również zapewnienie stałego finansowania skutecznych projektów realizowanych przez organizacje społeczeństwa obywatelskiego, które nie posiadają funduszy własnych, aktywów lub rezerw finansowych.

43. Uważa za szczególnie istotne, aby organizacje romskie zaangażowane w integrację miały możliwość stopniowego zwiększania swoich zdolności, zgodnie z zasadą stopniowego rozwoju i wzrostu. Należy również umożliwić realizację początkowych projektów wymagających jedynie bardzo niewielkich kwot, tak aby miejscowości znajdujące się w najtrudniejszej sytuacji mogły również wkroczyć na drogę świadomego dążenia do integracji Romów. Proces ten musi być ułatwiany i wspierany przez program przygotowywania projektów oraz wdrażany przy wsparciu mentorów.

44. Podkreśla, że finansowanie krajowych ram strategicznych wymaga również zintegrowanego podejścia w ramach różnych funduszy na rzecz rozwoju. Należy położyć nacisk na potrzebę skuteczniejszej koordynacji projektów infrastrukturalnych i rozwoju potencjału ludzkiego, tak aby zasoby Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) były wspólnie dostępne za pośrednictwem zintegrowanych programów rozwoju dla złożonych projektów mających na celu wzmocnienie spójności społecznej. Koordynacja tych zasobów wymaga opracowania odpowiednich instrumentów wykonawczych wspierających podejście strategiczne.

45. Ze szczególnym zadowoleniem przyjmuje zobowiązanie Komisji Europejskiej zawarte w planie działania UE przeciwko rasizmowi na lata 2020–2025 do dawania przykładu jako instytucja poprzez podejmowanie działań mających na celu znaczną poprawę reprezentatywności jej pracowników poprzez ukierunkowane działania w zakresie rekrutacji i selekcji. Wdrażając te środki, Komisja Europejska zadba o to, by miały one zastosowanie również do Romów, i wzywa pozostałe instytucje UE do podjęcia inicjatyw na rzecz promowania różnorodności i integracji w miejscu pracy. KR popiera to podejście i uważa, że do niego również ma ono zastosowanie.

Rola władz lokalnych i regionalnych

46. Zwraca uwagę rządów państw członkowskich na fakt, że władze lokalne i regionalne powinny być zaangażowane w opracowywanie krajowych ram strategicznych dotyczących Romów. Są organizacjami znajdującymi się najbliżej Romów, znajdują się na pierwszej linii walki z istniejącymi problemami i dysponują prawdziwymi środkami działania i zasobami w celu poprawy sytuacji.

47. Ponownie podkreśla, że władze lokalne i regionalne są szczeblem zarządzania, na którym spoczywa największa odpowiedzialność za integrację ludności romskiej, i powinny wspierać ich włączenie w ramach niepaternalistycznego podejścia oddolnego.

48. Wzywa do utworzenia i prowadzenia we wszystkich państwach członkowskich lokalnych lub regionalnych forów wymiany, które monitorowałyby wdrażanie krajowych ram strategicznych, w celu wzmocnienia dialogu i zapewnienia określonego poziomu współpracy. Jedynie ugruntowana współpraca między wszystkimi zainteresowanymi stronami może prowadzić do skutecznej integracji, a wzmocnienie podejścia zdecentralizowanego zapewnia skuteczniejsze wdrażanie programów.

49. Zaleca, aby władze lokalne miejscowości, w których są obecne społeczności romskie, wspierały programy rozwoju społeczności lokalnych zapewniające grupom i małym społecznościom romskim dostęp do podstawowej wiedzy praktycznej niezbędnej w codziennym życiu.

50. Wzywa władze lokalne i regionalne do dopilnowania, by w mediach, którymi kierują, publikowane były treści służące zwalczaniu przesądów wobec Romów.

51. Zwraca uwagę władz lokalnych i regionalnych na fakt, że rozpowszechnianie wiedzy na temat historii i kultury Romów oraz propagowanie międzykulturowego uczenia się mogą skutecznie ograniczyć rasizm.

Bruksela, dnia 5 lutego 2021 r.

Apostolos TZITZIKOSTAS

*Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Regionów*
